

Олена Джагунова

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СПІВРОБІТНИЦТВО УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ З НАУКОВО-ОСВІТНИМИ УСТАНОВАМИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: ІСТОРИЧНИЙ НАРИС

Вища освіта в Україні впродовж останнього десятиліття знаходиться в стані безперервного вдосконалення й модернізації. Рушійними силами процесів, що відбуваються у вищій школі, є її прагнення до оновлення та намагання ввійти в загальноєвропейський освітній простір. Модель педагогічної освіти XXI століття, яке оголошено ЮНЕСКО «Століттям освіти», Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини формує в рамках вимог концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір та Болонський процес¹. Здобуття освіти за кордоном стало складовою частиною програми навчання в українських вишах. Це відчутно допомагає підвищенню кваліфікації фахівців у контексті сучасних світових освітніх та наукових процесів і конкурентоспроможності на ринку праці.

Вимоги Болонського процесу, євроінтеграційні процеси в Україні, сучасний освітній та науковий поступ визначили пріоритетні напрями міжнародного співробітництва Уманського педагогічного університету, які реалізуються, зокрема, за допомогою академічної мобільності. Це інтеграція закладу у всесвітній освітній простір, розвиток нинішніх контактів із міжнародними партнерами, а також встановлення нових, комплексне співробітництва з Міністерством освіти і науки України, дипломатичними представництвами, державними й громадськими організаціями зарубіжних країн, організація заходів міжнародного рівня². УДПУ імені Павла Тичини має досвід міжнародної співпраці з різними країнами світу (США, Канада, Франція, Німеччина, Данія, Білорусія та інші), проте саме в Республіці Польща має найбільше партнерських науково-освітніх установ, із якими підписано угоди про співробітництво.

Польсько-українські освітні взаємини розвивалися протягом багатьох

¹ Концепція міжнародної діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, <http://nauka.udpu.org.ua/kontseptsiya-mizhnarodnoji-diyalnosti/>.

² Р. Кирей *Реформа. Академічна мобільність прискорює інтеграцію*, „Урядовий кур’єр”, 2016, 8 червня: ukurier.gov.ua/uk/articles/akademichna-mobilnist-priskoryuye-integraciyu/.

століть. Цьому, насамперед, сприяло історичне минуле, географічне розташування, етнічна спорідненість та врешті родинні зв'язки. Здобуття Україною незалежності сприяло встановленню міждержавних контактів у галузі освіти між двома народами.

Співпраця в галузі освіти між Україною та Республікою Польща здійснюється у відповідності до положень Угоди між Урядом України й Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки та освіти, укладеної 20 травня 1997 р., та Угоди про співробітництво між Міністерством освіти і науки України та Міністерством національної освіти Республіки Польща, підписаної 2 липня 2001 р., оновлена у 2015 р. Відповідно до цих угод сторонами здійснюється обмін студентами, аспірантами та науково-дослідними працівниками, пряме співробітництво між вищими навчальними закладами. Очевидно, чимале значення має й те, що все більше українських університетів стають учасниками двосторонньої співпраці з польськими вишами. Однією з найбільш сталих форм співпраці є партнерство на довготривалій основі.

Україна та Польща не лише сусіди, але й партнери, що спільно працюють, обмінюючись досвідом та знаннями. У рамках такої співпраці розроблені й реалізуються численні проекти співробітництва. Підґрунтям для встановлення контактів між Уманню та польськими містами стало спільне історичне минуле, перше поріднене місто – Ланьцут, закономірним наслідком чого було підписання партнерських угод і між навчальними закладами.

Питання наукового та освітнього польсько-українського співробітництва залишається малодослідженим питанням, дотично ним цікавляться науковці, що розглядають питання польсько-українського культурного співробітництва. У цьому контексті важливим є дисертаційне дослідження Ж. Тоценко «Співпраця в галузі культури як складова українсько-польських гуманітарних відносин»³. Співробітництво між Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини (далі УДПУ імені Павла Тичини) на польськими науково-освітніми установами знайшло своє висвітлення в наукових статтях І.І. Кривошеї та О.А. Заболотної⁴. Досвід УДПУ щодо реалізації двох програм академічної мобільності («3 дипломи

³ Ж.М. Тоценко, *Співпраця в галузі культури як складова українсько-польських гуманітарних відносин: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 26.00.01*, Київ 2012, 16 с.

⁴ І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *П'ять років партнерства Умань (Україна) – Гнезно (Польща): спільна європейська перспектива*, [в:] *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*, вип. 19. Серія: Історія: Збірник наукових праць, заг. ред. П.С. Григорчука, Вінниця 2011, с. 161–165; І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *Співпраця з Польщею як шлях інтеграції в Європейській Союз: Уманський державний педагогічний університет на ниві польсько-української співпраці (2005–2009 рр.)* [w:] *Polska-Ukraina. Dziedzictwo i współczesność*, red. R. Drozd, T. Sucharski, Słupsk 2012, s. 348–354; І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *Партнерство Гнезно – Умань: 10 ключів успіху*, [w:] *Ukraina-Polska-Unia Europejska: polityczny, gospodarczy i społeczno-kulturalny wymiar współpracy*, red. K. Jędraszczyk, O. Krasiewski, W. Sobczak, Poznań 2012, s. 387–398; „Gnieźnieńskie studia Europejskie”. Seria monografie, t. 7; І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *Сім років партнерства: Уманський державний педагогічний університет і Університет імені Адама Міцкевича в Познані*, [w:] *Cum reverentia, gratia, amicitia... Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Bogdanowi Walczakowi*, red. J. Migdał, A. Piotrowska-Wojaczek, Poznań 2013, s. 515–521.

– ключ до професійної мобільності» та міждисциплінарні індивідуальні гуманітарні студії (MiGuC)) розглядаються в статті Ю. Музиченко⁵. Інформацію про міжнародні програми та участь у них студентів і викладачів університету вміщують статті газети УДПУ імені Павла Тичини «Педагогічні вісті»⁶. Про польсько-український молодіжний обмін та програми й проекти, у яких бере участь місто Умань і, зокрема, УДПУ імені Павла Тичини йдеться в статтях Є. Пилипенка в газеті «Уманська зоря»⁷. Окремі відомості про партнерство та спільні проекти подаються в статтях вище згаданих науковців, що стосуються партнерських контактів між містом Умань та польськими містами⁸. Проте за останні кілька років це питання наукового висвітлення не мало, тому існує необхідність актуалізації вказаної теми для надання їй більш глибокого рівня дослідження.

Джерельну базу теми співробітництва УДПУ з польськими науково-освітніми установами формують такі групи джерел: угоди про міжнародне співробітництво та співпрацю; опубліковані звіти ректорів УДПУ; опубліковані звіти з міжнародної діяльності та наукової роботи УДПУ імені Павла Тичини; публікації української та зарубіжної преси; видані збірники матеріалів звітно-наукових, науково-методичних та науково-практичних конференцій; електронні ресурси та інші.

УДПУ імені Павла Тичини впродовж багатьох років підтримує дружні зв'язки з навчальними закладами Польщі. Особливо важливим напрямом міжнародного співробітництва між польськими партнерськими вишами та УДПУ імені Павла Тичини є здійснення цільових освітніх проектів. У польських ВНЗ стажуються наші викладачі, навчаються студенти.

Представники польських вишів є частими гостями в УДПУ імені Павла Тичини, що сприяє розвитку дружніх стосунків та розширенню співпраці. Зокрема цьогооріч делегація університету на чолі з ректором професором Олександром Безлюдним відвідала такі польські партнерські навчальні заклади: Державну вищу школу професійної освіти імені Іполіта Цегельського в м. Гнезно, Інститут європейської культури Познанського університету імені Адама Міцкевича та Державну вищу школу професійної освіти імені Яна Амоса Коменського в Лешно.

Під час перебування в Державній вищій школі професійної освіти імені Іполіта Цегельського відбулося підписання угоди про співпрацю, яка передбачає участь викладачів та студентів у програмах академічної мобільності, зокрема в програмах Erasmus+, спільне проведення наукових заходів, а також навчання студентів УДПУ імені Павла Тичини за програмами

⁵ Ю. Музиченко, *Організаційні засади функціонування програм академічної мобільності в українських університетах (на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, „Порівняльно-педагогічні студії”*: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ppstud/2009_2/FILES/83_89.pdf.

⁶ Н. Бріт, О. Заболотна, *Міжкультурні порівняння під час літньої практики? Так! Якщо ви учасник міжнародних програм*, „Педагогічні вісті”, 2011, травень.

⁷ Є. Пилипенко, *Польсько-український молодіжний обмін*, „Уманська зоря”, 2009, 20 травня.

⁸ І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *Рух міст-побратимів в контексті польсько-українського співробітництва: партнерство Умані з Ланьцутом і Гнезном*, „Наукові записки Національного університету «Острозька академія”». Серія: *Політичні науки*, 2010, вип. 4, с. 178–187.

подвійного диплома в цьому партнерському навчальному закладі.

Підписання угоди про співпрацю з Державною вищою школою професійної освіти імені Іполіта Цегельського в м. Гнезно створює можливості для студентів УДПУ імені Павла Тичини природничо-математичного напрямку ефективно поєднувати навчання у двох навчальних закладах одночасно.

За підтримки Президента міста Гнезно Томаша Будаша у 2015–2016 навчальному році п'ятеро студентів УДПУ імені Павла Тичини навчаються за програмою подвійного диплома в Інституті європейської культури Познанського університету імені Адама Міцкевича, отримують стипендії Президента міста в розмірі 550 злотих.

Познанський університет імені Адама Міцкевича, який уже майже 10 років є партнерським навчальним закладом УДПУ імені Павла Тичини презентував можливість безкоштовного навчання для студентів університету на бакалаврських та магістерських програмах подвійного диплома. Така унікальна можливість проходження стажування для аспірантів терміном не менше 3-х місяців з'явилася у зв'язку зі змінами в Законі «Про вищу освіту» Республіки Польща⁹.

Із 2008 р. на факультеті української філології започатковано підготовку студентів зі спеціалізації «польська мова». Тоді ж для викладання польської мови було запрошено носія мови, фахівця з Польщі пані Веславу Свещ. Зараз в університеті за направленням Міністерства науки й вищої освіти Польщі викладає польську мову доктор Пьотр Пизель. Восени 2016 року він узяв участь у щорічній зустрічі викладачів, учителів польської мови та керівників центрів польської мови та культури, що працюють на території Київського Консульського Округу. Захід відбувся в Посольстві Республіки Польща в м. Києві. Представники Посольства Польщі вручили книги, альбоми та брошури для осередків польської мови та культури України, у тому числі для польського культурно-освітнього центру УДПУ імені Павла Тичини.

У жовтні 2016 року делегація УДПУ імені Павла Тичини на запрошення польських партнерських вищих навчальних закладів взяли участь у святкових заходах до початку нового навчального року в Академії імені Яна Длугоша в Ченстохово, в Інституті європейської культури Познанського університету імені Адама Міцкевича в Гнезно та Державній вищій школі професійної освіти в місті Лешно.

У ході зустрічі було запропоновано розширити домовленості про співробітництво з нашим університетом. Підписано додаткові угоди щодо участі студентів УДПУ імені Павла Тичини в програмах подвійного диплома – можливість для бакалаврів і магістрів безкоштовно пройти курс паралельного навчання в польських вузах, отримати диплом про другу вищу освіту з забезпеченням проживання¹⁰.

А з чого все починалося? Першим офіційним документом про співробітництво стала підписана 3 жовтня 2005 р. угода між Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини та знаним у світі Університетом ім. Адама Міцкевича (м. Познань, Польща), у якій закладено

⁹ Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини: <http://udpu.org.ua/>.

¹⁰ Польський культурно-освітній центр (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини): <http://pkoc.udpu.org.ua/>.

перспективи співпраці в підрозділах університету. Основними формами співпраці, які були закріплені в цій та наступних угодах є:

- обмін студентами, стажерами, професорсько-викладацьким складом;
- проведення лекцій та практичних занять на базі другої сторони;
- спільна робота над підручниками, науковими матеріалами, монографіями тощо;
- спільне проведення наукових досліджень і конференцій;
- організація заходів науково-методичного спрямування¹¹.

У рамках реалізації цієї угоди в листопаді того ж року відбулася робоча зустріч із делегацією з Європейського колегіуму в Гнезно, очолюваною директором, професором Александером Миколайчиком. Результатом робочої зустрічі стало підписання декларації намірів про створення міжнародних студій «Європейський культурний туризм» із Європейським колегіумом університету Адама Міцкевича та його міжнародними партнерами¹².

У 2006 р. студенти й викладачі УДПУ імені Павла Тичини брали участь у літній школі з вивчення польської мови («Полонікум», вересень 2006 р., Гнезно), міжнародній літній школі «Університети в розбудові демократії у Європі» (вересень 2006 р., Гнезно – Чоха – Краків), у якій брали участь представники Болгарії, Польщі та України. У жовтні того ж року викладачі університету брали участь у Міжнародному колоквиумі «Дороги і перехрестя міжкультурного діалогу», що пройшов у Гнезно.

У 2007 році партнерські контакти вийшли на якісно новий рівень. У травні представники університету працювали в рамках Міжнародного симпозіуму «Міхал Тишкевич. Життя і діяльність на польсько-українській ниві». Завдяки підтримці Європейського колегіуму й особисто його директора, доктора, професора Александра Миколайчика, один доктор і два аспіранти отримали можливість пройти наукове стажування в Польщі. Вони здобули наукові стипендії Центру досліджень Античної традиції в Центральній-Східній Європі Варшавського університету.

УДПУ ім. Павла Тичини виступив партнером міського уряду Гнезно і Європейського колегіуму імені Яна Павла II АУМ у реалізації міжнародного проекту «Гнезно-Умань: польсько-українські кадри для Європи» в межах масштабної програми «Польська допомога», що фінансувався Міністерством закордонних справ Польщі й був реалізований із вересня до грудня 2007 року¹³.

21 листопада того ж року в рамках угоди УДПУ імені Павла Тичини й Університетом імені Адама Міцкевича в м. Познань (підписаної 2005 року) з метою створення сприятливих умов для проведення крос-дисциплінарних досліджень на теренах Польщі й України між УДПУ ім. Павла Тичини та

¹¹ Угода про наукове співробітництво між Уманським педагогічним університетом імені Павла Тичини та Поморською академією в Слупську 28.09.2016 р., [в:] Відділ наукових досліджень, інновацій та міжнародного співробітництва Уманського державного університету імені Павла Тичини.

¹² І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *Рух міст-побратимів ...*, с. 181.

¹³ Звіт з міжнародної діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Умань 2007, с. 1–4.

Європейським колегіумом у м. Гнезно УАМ була підписана угода про створення й спільну координацію діяльності Польського культурно-освітнього центру з осередком в УДПУ імені Павла Тичини. Метою цієї угоди було зміцнення зв'язків між цими ВНЗ, посилення спеціалізованої спрямованості науково-дослідного процесу, усебічний облік результатів наукових досліджень з історії, культурології, педагогіки, філології, літературознавства на теренах Польщі й України; покращення якості підготовки спеціалістів¹⁴.

Під час офіційного візиту делегації університету в складі п'яти осіб на чолі ректором М.Т. Мартинюком до Академії імені Яна Длугоша (м. Ченстохова), який відбувся з 2 по 5 квітня 2008 р., 3 квітня було підписано угоду про співпрацю між вищими навчальними закладами. Доцента І. І. Кривошею було прийнято в закордонні члени Польського історичного товариства (відділ РТН в Ченстохові).

Крім того, співробітники УДПУ імені Павла Тичини щорічно проходять наукове стажування в науково-освітніх установах Варшави, Познані, Ченстохова, Гнезно, Ланьцута та інших. За більш ніж 10 років співпраці стажування в польських навчальних закладах пройшло більше сотні викладачів та студентів університету. Лише за три роки (2010–2013 рр.) таке стажування пройшли 10 співробітників УДПУ імені Павла Тичини, 1 аспірант отримав стипендію на навчання, а 2 науковців навчаються в докторантурі.

Із 23 по 29 червня 2008 року координатор міжнародної діяльності О. А. Заболотна й директор Польського культурно-освітнього центру університету І.І. Кривошея відвідали Європейський колегіум із метою підготовки Днів Науки України в Гнезно, Вищу академію суспільних наук (м. Познань) й Академію імені Яна Длугоша (м. Ченстохова), де відбулося кілька зустрічей із професорами й викладачами, керівниками міста Гнезно, яке є побратимом Умані.

Тривала співпраця Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини з Академією імені Яна Длугоша здійснюється на рівні обміну досвідом з організації навчального процесу та методики викладання, науковим стажуванням професорсько-викладацького складу, обміном студентами, спільною підготовкою й виданням публікацій, проведенням конференцій. Результатом такої співпраці стало спільне проведення 8–9 грудня 2015 р. на базі Академії Яна Длугоша в м. Ченстохова (Польща) міжнародної конференції «Роздоріжжя. Центральна і Східна Європа інтер-, багато-, транскультурно». Організаторами заходу виступили: Інститут історії Академії Яна Длугоша, Польський культурно-освітній центр Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та Лабораторія інтердисциплінарних гуманітарних студій Познанського університету імені Адама Міцкевича. Мета конференції полягала в окресленні поглядів на сьогодення в Центральній та Східній Європі (також на історичне минуле)

¹⁴ Угода про створення культурно-освітнього центру з осередком в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

в культурному контексті¹⁵.

Загалом у період із 2005 р. до 2016 р. було підписано угоди з такими науково-освітніми установами у Польщі, деякі з яких діють досі, а деякі знаходяться на стадії оновлення:

- Академія імені Яна Длугоша в Ченстохово;
- Інститут Європейської культури в Гнезно;
- Університет імені Адама Міцкевича в Познані;
- Вища школа суспільних наук у Познані;
- Державна вища школа професійної освіти імені Яна Амоса Коменського в Лешно;
- Вища менеджерська школа в місті Легніца;
- Педагогічний університет суспільних знань у Варшаві;
- Інститут філології Вищої школи професійної освіти в Плоцьку;
- Інститут економіки Вищої школи професійної освіти в Плоцьку;
- Інститут педагогіки Вищої школи професійної освіти в Плоцьку;
- Краківський педагогічний університет;
- Гуманітарно-природничий університет імені Яна Кохановського;
- Університет Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві;
- Вища школа «Humanitas» у Сосновці;
- Вища державна школа професійної освіти в Гнезно;
- Державна вища школа професійної освіти ім. Іпполіта Цегельського в Гнезно;
- Поморська академія в Слупську;
- Академія фізичного виховання і спорту імені Єнджея Снядецького в Гданську.

28 травня 2008 р. ректор УДПУ імені Павла Тичини Михайло Тадейович Мартинюк і директор Європейського колегіуму імені Яна Павла II Александ Миколайчук відкрили Польський культурно-освітній центр в Уманському педагогічному університеті (далі Центр). На урочистому відкритті були присутні Генеральний Консул Республіки Польща в Києві Гжегош Опалінські, Президент міста Гнезно Яцек Ковальські, голова ради м. Гнезно Єжи Стаховяк, а також голова Товариства дружби Умані з закордонними містами-побратимами Світлана Ліпінська й голова товариства поляків Умані «Огніско» Чеслава Малишевська, професорсько-викладацький і студентський склад університету, представники засобів масової інформації¹⁶.

Центр створений і працює сьогодні з метою широкого залучення професорсько-викладацького складу, докторів, аспірантів і студентів вишу, учителів шкіл до ознайомлення з мовою, історією, культурою, економікою Польщі, а також координує зусилля інституту/факультетів та кафедр у сфері

¹⁵ Міжнародна наукова конференція «Роздоріжжя. Центральна і Східна Європа інтер-, багато-, транскультурно»: <http://pkos.udpu.org.ua/?p=1506&lang=pl>.

¹⁶ І.І. Кривошея, О.А. Заболотна, *Рух міст-побратимів ...*, с. 183.

польсько-українського наукового, освітнього та культурного співробітництва¹⁷. Науковим директором Центру є завідувач кафедри загальної історії, кандидат історичних наук, професор Ігор Іванович Кривошея.

Завдяки діяльності Польського культурно-освітнього центру встановлено постійні партнерські контакти з Посольством Республіки Польща в Україні та Генеральним консульством Республіки Польща в м. Києві: неодноразово відбувалися зустрічі з Першим радником Посла з питань науки і культури Ольгою Гнатюк, Генеральним Консулом Едвардом Добровольським, Консулом Анджеєм Сломським. Встановлено контакти з Товариством поляків м. Умані «Огніско» на ниві польсько-української співпраці: 13 червня 2008 року підписано угоду про співпрацю й координацію діяльності між Польським культурно-освітнім центром та Товариством поляків м. Умані «Огніско». Встановлено постійні партнерські контакти з міськими органами влади міст Гнєзна й Ланьцута, які є містами-побратимами Умані. Неодноразово відбувалися зустрічі з Президентом міста Гнєзно Яцеком Ковальським, Головою ради міста Гнєзно Єжи Стаховяком, Бурмістром міста Ланьцута Станіславом Гвіздаком та його заступником Генріхом Пазданом. Налагоджено міцні робочі контакти з Інститутом Інтердисциплінарних досліджень «Artes Liberales» Варшавського Університету. Неодноразово відбувалися робочі зустрічі із директором інституту Єжи Аксером, його заступником Робертом Сухарським, координатором стипендіальних програм Наталією Котцибою. Координацію цієї діяльності та контроль за підготовкою документів для подання на стипендії в УДПУ імені Павла Тичини здійснював Польський культурно-освітній центр¹⁸.

Із 2009 року Польський культурно-освітній центр вийшов за межі педагогічного університету й розгорнув свою діяльність для всього міста Умань. Яскравим прикладом такої діяльності стала програма молодіжного польсько-українського обміну. Уперше саме у квітні-травні 2009 р. за фінансування Національного центру культури (Варшава) в такому проекті брало участь 28 дітей – учні шкіл й студенти вищих навчальних закладів Умані та учні школи № 3 імені Святого Войцеха міста Гнєзно віком до 18 років. Умань представляли студенти УДПУ імені Павла Тичини й Уманської державної аграрної академії, а також учні Уманської міської гімназії Уманської міської ради та ЗОШ № 4¹⁹.

Цей проект діє й сьогодні, надаючи можливість учасникам відвідувати міста Польщі та України, брати участь у спортивних змаганнях, ознайомлюватися з народними ремеслами, відвідувати виставки, оскільки проект складається з двох етапів – польського та українського. Студенти

¹⁷ Угода про створення Польського культурно-освітнього центру з осередком в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. В рамках угоди між Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини і Університетом імені Адама Міцкевича в м. Познань (підписаної 3.10.2005 року в м. Умані) 21.11.2007 р. [в:] Польський культурно-освітній центр Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

¹⁸ Звіт з міжнародної діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Умань 2010, с. 22.

¹⁹ С. Пилипенко, оп. cit.

УДПУ імені Павла Тичини, які вивчають польську мову, мають прекрасну можливість отримати мовну практику, а учні – отримати перші знання з польської мови. За останні 7 років у проєкті взяли участь понад 200 осіб, із них 120 – молодь із м. Умань²⁰.

26 травня 2011 року між Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини (Україна) і Вищою школою професійної освіти в Лешно (Польща) була підписана угода про співробітництво. Угода передбачала створення Польсько-української лабораторії дидактики імені Яна Амоса Коменського (далі Лабораторія) в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Лабораторія розпочала свою роботу 1 вересня 2011 р. і діє до сьогодні. Її робота передбачає дослідження та узагальнення педагогічної спадщини Яна Амоса Коменського, а також вітчизняного, зарубіжного досвіду в галузі дидактики, професійної освіти, історії педагогіки тощо через підготовку монографій, науково-методичних посібників, проведення щорічних науково-практичних конференцій міжнародного рівня, здійснення інших форм творчого співробітництва тощо.

Завдяки цій угоді створено не лише Лабораторію, але й з 2011 року діє програма студентської академічної мобільності. Щороку студенти обох навчальних закладів мають змогу впродовж семестру навчатися в партнерському університеті та мають унікальну нагоду познайомитися з системою освіти іншої країни, отримати нові знання та навички. Із 2013 р. розпочато студентський обмін з Академією імені Яна Длугоша в Ченстохово.

Із 1 вересня 2009 р. в УДПУ започатковано міждисциплінарні індивідуальні гуманітарні студії (МіГуС). Програма МіГуСу є спробою відходу від традиційної форми навчання та має міждисциплінарний характер сучасних наукових досліджень. Студенти, які завершили навчання, окрім державного диплома по закінченню власного факультету, отримують сертифікат про всі додатково зараховані курси. Частина курсів студенти МіГуСу вивчають на факультеті польської й класичної філології та на факультеті іноземної філології Університету імені Адама Міцкевича в Познані.

Опікується Уманським Колегіумом МіГуС Університет імені Адама Міцкевича, професори якого беруть участь у роботі екзаменаційних комісій. Проєкт Міждисциплінарних індивідуальних гуманітарних студій у Польщі й Україні знаходиться під юрисдикцією факультету міждисциплінарних досліджень «Artes Liberales» Варшавського Університету. Крім предметів свого факультету, студенти мають можливість вивчати курси, які пропонує історичний факультет, факультети української та іноземної філології. Навчання в Колегіумі триває три роки. Право на вступ до Колегіуму мають студенти УДПУ, які по завершенню першого курсу навчання мають середній бал не нижче 4 (за 5-бальною шкалою). Вступні випробовування проводяться у два етапи: подання та оцінювання анкети претендента та співбесіда згідно з запропонованими студентами темами²¹.

Навчання в МіГуСі побудоване згідно з індивідуальним навчальним

²⁰ Р. Кирей, *op. cit.*

²¹ Польський культурно-освітній центр (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини): <http://pkoc.udpu.org.ua/>.

планом, розробленим студентом та його науковим консультантом (тьютором), якого студент обирає поміж науковців і викладачів університету й спеціальність якого максимально близька до наукових інтересів студента. Після закінчення навчання, захисту дипломної роботи та складання випускного іспиту студент Колегіуму МІГуС має право на продовження навчання в магістратурі відповідних структурних підрозділів MISH у Польщі.

Ще одним із численних проектів Польського культурно-освітнього центру є польсько-молодіжний обмін, який фінансується Національним центром культури (NCK) у Варшаві. Проект реалізується з 2009 р. спільно зі школою № 3 імені Святого Войцеха в місті Гнезно та школами Умані. Координатори проекту професор Оксана Заболотна та директор школи № 3 імені Войцеха Радослав Собков'як.

Завдяки тісній співпраці Центру та Посольства Республіки Польща в Києві співробітники та студенти УДПУ імені Павла Тичини з 2009 року мають можливість стати учасниками літніх шкіл польської мови та культури. Учасники мають можливість не тільки поглибити свої знання з польської мови, літератури та історії, але й відвідати музеї, виставки та театри Варшави, Любліна, Вроцлава, Кракова. Завершивши курс, студенти отримають сертифікати, що засвідчують рівень володіння польською мовою.

Здобути новий досвід, вдосконалити володіння іноземною мовою й побачити світ допомагають студентам літні школи та програми, зокрема для вивчення польської мови та культури. Студенти УДПУ імені Павла Тичини беруть активну участь у літній школі «Полонікум» та літніх школах польської мови²².

У рамках тристоронньої угоди між УДПУ, Познанським університетом імені Адама Міцкевича (Польща) і Пловдивським університетом Паісія Хіландерського (Болгарія) діяв проект «3 дипломи – ключ до професійної мобільності» (2006–2010). У цьому проекті брало участь 14 студентів УДПУ з чотирьох факультетів: іноземної філології, української філології, природничо-географічного та фізико-математичного. Результатом проекту стало отримання дипломів магістра названих вище трьох університетів за напрямками «Європейська комунікація». По закінченню навчання студенти володіють компетенціями, які дозволяють їм обіймати посади, які відповідають широкому спектру професій: учителя середньої школи, викладача вищої школи, працівника адміністративних установ і відомств у будь-якій країні Європейського Союзу, оскільки два з трьох дипломів – європейського зразка. Крім того, володіння сімома мовами (українською, російською, польською, македонською, болгарською, англійською, німецькою) підвищує шанси на ринку праці й дає надійне підґрунтя для професійної мобільності впродовж усієї діяльності²³. Відповідно до цієї програми у 2010 р. 14 студентів УДПУ імені Павла Тичини успішно завершили навчання.

Ще однією з програм подвійного диплома є магістерська програма, реалізована спільно з Вищою менеджерською школою в місті Легніца, що

²² Н. Бріт, О. Заболотна, *Міжкультурні порівняння ...*, с. 6.

²³ Ю. Музиченко, *Організаційні засади функціонування програм академічної мобільності в українських університетах (на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини)*: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ppstud/2009_2/FILES/8389.Pdf.

тривала у 2012–2013 рр. 10 студентів УДПУ імені Павла Тичини отримали дипломи європейського зразка Вищої менеджерської школи в м. Легніца зі спеціальності «Управління».

У 2013 р. розпочала роботу чергова програма подвійного диплома, у рамках якої студенти мають змогу здобути європейську освіту. Таку можливість забезпечує угода про співпрацю між УДПУ імені Павла Тичини та Інститутом європейської культури в місті Гнезно, де новоявлені студенти навчаються за напрямом «Європейська комунікації».

Ще одна сфера активної співпраці з Республікою Польща – програма ЄС Erasmus Mundus – проєкт EMINENCE та наступний його етап EMINENCE II. Координатором проєкту Eminence є Університет імені Адама Міцкевича, із 2012 р. Уманський педагогічний університет – співкоординатор проєкту. Професор кафедри іноземних мов УДПУ імені Павла Тичини стала співкоординатором та головою відбіркового комітету проєкту EMINENCE. За цими проєктами надаються стипендії на навчання в партнерських університетах у Польщі, Португалії, Швеції, Франції, Італії студентам, магістрантам, аспірантам, докторантам, а також працівниками університетів із Білорусії, Молдови, Грузії, Азербайджану, Вірменії (2013–2016 рр.). Фінансується проєкт Європейською комісією з метою підвищення якості вищої освіти й сприяння діалогу та взаєморозумінню між людьми й культурами засобами мобільності й академічної співпраці.

У лютому 2013 р. у м. Познань відбулося засідання відбіркового комітету EMINENCE та EMINENCE II. У результаті, з 2014 р. доценти Людмила Загоруйко та професор Ігор Кривошея отримали змогу працювати над докторськими дисертаціями в Університеті імені Адама Міцкевича, а Ольга Свиридюк, Ірина Кулик, Ірина Ільченко та Юлія Ярцун – над кандидатськими дисертаціями²⁴.

У квітні 2014 р. у рамках проєкту Eminence у проходила перша частина академічного стажування доцентів кафедри англійської мови та методики її викладання Бевз О. та Капелюшною Т. у Познанському університеті імені Адама Міцкевича. Програма стажування передбачала участь у тренінгах під керівництвом координатора проєкту Катерини Хадаш, її заступника Томаша Коллата та співкоординатора проєкту Оксани Заболотної (професор, завідувач кафедри іноземних мов УДПУ імені Павла Тичини)²⁵.

У період із 14 по 15 квітня 2016 р. троє співробітників УДПУ імені Павла Тичини: координатор міжнародного співробітництва Ольга Сушкевич, завідувач Польського культурно-освітнього центру Катерина Кузан та старший викладач кафедри англійської мови та методики її викладання Олександр Коваленко перебували на стажуванні в рамках програми ERASMUS +, яка передбачає здійснення академічних обмінів, а також короточасну академічну мобільність студентів України й Польщі. Стажування проходило в Державній вищій школі професійної освіти імені Яна Амоса Коменського в м. Лешно. У ході зустрічей із керівництвом та

²⁴ Вітаємо стипендіатів міжнародних проєктів EMINENCE та EMINENCE II: <http://udpu.org.ua/index.php?readmore=1541>.

²⁵ Проєкт Eminence – у дії: <http://udpu.org.ua/index.php/vstupnikam/files/des/rss/udpu/files/des/TEXT.swf&lang=en?readmore=1067>.

представниками відділу міжнародної діяльності польського ВНЗ було визначено напрями розширення співпраці між партнерськими навчальними закладами. Стажування дало можливість ознайомитися з існуючими в Польщі програмами академічної мобільності та способами їх реалізації в системі вищої освіти в Україні. Крім того, у ході цього візиту представники УДПУ імені Павла Тичини мали можливість відвідати ще один партнерський ВНЗ – Університет імені Адама Міцкевича, де зустрілися зі співробітниками відділу міжнародного співробітництва та університетського відділу ERASMUS²⁶.

Співпраця Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з науково-освітніми установами Республіки Польща активно розвивається понад 10 років. Завдяки підписанню угод про співробітництво з польськими науково-освітніми установами викладачі, аспіранти та студенти УДПУ імені Павла Тичини мають широкі можливості для участі в програмах академічної мобільності. Викладачі університету мають можливість брати участь у короткострокових та довготривалих стажуваннях у Польщі, а студенти – навчатися одночасно в УДПУ імені Павла Тичини та партнерських польських навчальних закладах. У рамках діючих угод аспіранти на досить вигідних умовах також мають можливість розширювати горизонти наукових досліджень, працюючи в архівних установах та бібліотеках Республіки Польща, брати участь у міжнародних конференціях та навчальних програмах.

Бібліографія

Бріт Н., Заболотна О., *Міжкультурні порівняння під час літньої практики? Так! Якщо ви учасник міжнародних програм*, „Педагогічні вісті”, 2011, травень.

Вітаємо стипендіатів міжнародних проектів EMINENCE та EMINENCE II: <http://udpu.org.ua/index.php?readmore=1541>.

Звіт з міжнародної діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Умань 2007.

Звіт з міжнародної діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Умань 2010.

Кирей Р., *Реформа. Академічна мобільність прискорює інтеграцію*, „Урядовий кур’єр”, 2016, 8 червня: ukurier.gov.ua/uk/articles/akademichna-mobilnist-priskoryuye-integraciyu/.

Концепція міжнародної діяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, <http://nauka.udpu.org.ua/kontseptsiya-mizhnarodnoji-diyalnosti/>.

Кривошея І.І., Заболотна О.А., *Партнерство Гнезно – Умань: 10 ключів успіху*, [w:] *Ukraina-Polska-Unia Europejska: polityczny, gospodarczy i spoleczno-kulturalny wymiar wspolpracy*, red K. Jędraszczyk, O. Krasinski, W. Sobczak, Poznań 2012, s. 387–398.

Кривошея І.І., Заболотна О.А., *П’ять років партнерства Умань (Україна) – Гнезно (Польща): спільна європейська перспектива*, [в:] *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла*

²⁶ Стажування у Польщі за програмою ERASMUS +: <http://pkos.udpu.org.ua/?p=1668>.

Коцюбинського, вип. 19. Серія: *Історія*: Збірник наукових праць, заг. ред. П.С. Григорчука, Вінниця 2011.

Кривошея І.І., Заболотна О.А., *Рух міст-побратимів в контексті польсько-українського співробітництва: партнерство Умані з Ланьцуттом і Гнєзном*, „Наукові записки Національного університету «Острозька академія»”. Серія: Політичні науки, 2010, вип. 4.

Кривошея І.І., Заболотна О.А., *Сім років партнерства: Уманський державний педагогічний університет і Університет імені Адама Міцкевича в Познані*, [w:] *Cum reverentia, gratia, amicitia... Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Bogdanowi Walczakowi*, red. J. Migdał, A. Piotrowska-Wojaczyk, Poznań 2013.

Кривошея І.І., Заболотна О.А., *Співпраця з Польщею як шлях інтеграції в Європейській Союз: Уманський державний педагогічний університет на ниві польсько-української співпраці (2005–2009 pp.)* [w:] *Polska-Ukraina. Dziedzictwo i współczesność*, red. R. Drozd, T. Sucharski, Słupsk 2012.

Міжнародна наукова конференція «Роздоріжжя. Центральна і Східна Європа інтер-, багато-, транскультурно»: <http://pkoc.udpu.org.ua/?p=1506&lang=pl>.
Музиченко Ю., *Організаційні засади функціонування програм академічної мобільності в українських університетах (на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, „Порівняльно-педагогічні студії”*: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ppstud/2009_2/FILES/83_89.pdf.

Пилипенко Є., *Польсько-український молодіжний обмін, „Уманська зоря”*, 2009, 20 травня.

Польський культурно-освітній центр (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини): <http://pkoc.udpu.org.ua/>.

Проект Eminence – у дії: <http://udpu.org.ua/index.php/vstupnikam/files/des/rss/udpu/files/des/TEXT.swf&lang=en?readmore=1067>.

Стажування у Польщі за програмою ERASMUS +: <http://pkoc.udpu.org.ua/?p=1668>.

Тоценко Ж.М., *Співпраця в галузі культури як складова українсько-польських гуманітарних відносин: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 26.00.01*, Київ 2012.

Угода про наукове співробітництво між Уманським педагогічним університетом імені Павла Тичини та Поморською академією в Слупську 28.09.2016 р., [в:] Відділ наукових досліджень, інновацій та міжнародного співробітництва Уманського державного університету імені Павла Тичини.

Угода про створення культурно-освітнього центру з осередком в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Угода про створення Польського культурно-освітнього центру з осередком в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. В рамках угоди між Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини і Університетом імені Адама Міцкевича в м. Познань (підписаної 3.10.2005 року в м. Умані) 21.11.2007 р. [в:] Польський культурно-освітній центр Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини: <http://udpu.org.ua/>.

„Gnieźnieńskie studia Europejskie”. Seria monografie. t. 7.

Олена Джагунова

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

**Співробітництво уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини з науково-освітніми установами Республіки
Польща: історичний нарис**

Анотація: У статті висвітлено основні віхи історії співробітництва Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з науково-освітніми установами Республіки Польща. Показано основні форми співпраці між цими установами, програми та проекти, які діють в УДПУ імені Павла Тичини завдяки підписаним угодам із польськими колегами. Висвітлено історію створення та діяльності Польського культурно-освітнього центру УДПУ імені Павла Тичини, завдяки діяльності якого функціонують міждисциплінарні індивідуальні гуманітарні студії та здійснюється молодіжний польсько-український обмін. Підписані угоди про співробітництво дають можливість студентам університету навчатися, а співробітникам – стажуватися в партнерських навчальних закладах Польщі.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, угода, партнерство.

Olena Dzagunowa

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
(Uman)

**Cooperation of the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
with the scientific and educational institutions of the Republic of Poland:
historical essay**

Summary: In the article the basic landmarks of history of cooperation of the Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University are reflected with scientifically-educational establishments of Republic of Poland. The basic forms collaboration are shown between these establishments, programs and projects that operate in due Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University to the signed acceding to the Polish colleagues. History of creation and activity of the Polish cultural and educational center of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, due to activity of that interdisciplinary individual humanitarian studios function and the youth Polish-Ukraine exchange comes true, is reflected. The signed agreements of cooperation give an opportunity to the students of university to study in, and worked on probation employees in partner educational establishments

Keywords: international cooperation, agreement, partnership.

Olena Dzagunowa

Państwowy Uniwersytet im. Pawła Tyuczyny w Humaniu

**Współpraca Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Pawła Tyuczyny w Humaniu z naukowo-pedagogicznymi instytucjami Polski:
rys historyczny**

Streszczenie: Artykuł ukazuje kluczowe etapy współpracy Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Pawła Tyuczyny w Humaniu z instytucjami naukowymi w Polsce. Przedstawia podstawowe formy współpracy między instytucjami m.in. programy i projekty realizowane dzięki umowom o wspólnej współpracy podpisywanym między Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym im. Pawła Tyuczyny w Humaniu a partnerami polskimi. W artykule ukazana jest także historia i działalności Polskiego Centrum Kultury i Edukacji przy którym funkcjonują interdyscyplinarne studia humanistyczne i odbywa się wymiana polsko-ukraińskiej młodzieży. Podpisane umowy o współpracy dają możliwość studentom i pracownikom naukowym odbywania staży w instytucjach partnerskich w Polsce.

Słowa kluczowe: współpraca międzynarodowa, umowa, partnerstwo.